

مفهوم باز آفرینی شهری در نظر و عمل گفت و گو با دکتر سید محسن حبیبی

مصاحبه کنندگان: علی الجنایان-زهرة دودانگه

• با این تعریف تفاوت Urban Regeneratio و Urban Renaissance در چیست؟

بازآفرینی شهری و نوزایی شهری یک تفاوت عمده با هم دارند؛ در نوزایی شهری اصراری بر حفظ کالبد نیست، برای مثال Urban Village از مظاهر کارهای ریچارد راجرز در نوزایی شهری است که در قالب آن یک مکان جدید به وجود می‌آید. در بازآفرینی شهری با حفظ فضاهای کالبدی روستاها و محله‌های تاریخی بر تشابهات کالبدی و ظاهری آنها تاکید می‌شود؛ درحالیکه در نوزایی شهری تشابهات حفظ و تکرار مظاهر کالبدی اهمیت ندارد بلکه حفظ روحیه مهم است. به طور کلی بازآفرینی دمیدن روح جدید در کالبد کهن است. کاونت گاردن^۱ و محله سوهو^۲ در لندن نمونه‌هایی از بازآفرینی شهری هستند، در این محله‌ها کالبد حفظ شده ولی عملکرد تغییر کرده است. در حالی که در محله له‌ال^۳ پاریس رویکرد نوزایی شهری حاکم است چرا که محله حذف شده و موجودی دیگر به جای آن نشسته است.

• فرآیند باز آفرینی در عرصه‌های مختلف (روستاها، ادغام شده، بافت تاریخی، بافت فرسوده، سکونتگاه غیررسمی و...) چه تفاوت‌هایی با هم دارند؟

بازآفرینی به معنی ایجاد یک مظهر و به همین دلیل ماهیت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی دارد. یک جسم یا کالبد در جای خود قرار دارد ولی بلا استفاده مانده است؛ مقصود ما از بازآفرینی، استفاده مجدد از این کالبد است. این اشتباه است که در فرآیند بازآفرینی تنها به کالبد و شکل اهمیت دهیم؛ در حالی که جانی که قرار است در آن کالبد دمیده شود بسیار مهم است. برای مثال زمانی که یک مجموعه خانه‌های قدیمی تبدیل به دانشگاه می‌شود می‌تواند به عنوان کارکرد جدید قابل قبولی در کالبد قدیمی جای گیرد؛ ولی تبدیل یک خانه قدیمی به یک هتل پنج ستاره در صورتی می‌تواند درست باشد که

• تعریف شما از باز آفرینی شهری چیست؟

مقصود از واژه بازآفرینی یا Regeneration به وجود آمدن یک نسل جدید است. با مثالی می‌توان این امر را روشن‌تر بیان کرد؛ هر فردی از نظر شکل، حرکات، رفتار، شیوه راه رفتن، حرف زدن و ... شبیه پدر، مادر، پدربزرگ یا مادربزرگ خود است، اما با وجود همه شباهت‌ها، شخصی منحصره‌فرد است. به بیان دیگر ممکن است کالبد و ظاهر فرد، تداعی کننده فرد دیگری باشد اما آن شخص فردی دیگر در نسل سوم خانواده بوده و رفتار، گفتار، تفکرات و هنجارهای منحصره‌فردی دارد. این امر به معنای آن است که فرد Regenerate شده است. در یک مرکز کهن شهری نیز ممکن است عناصر کالبدی متعلق به سصد سال پیش باشد، ولی رفتارهای این مرکز شهری به آن دوره تعلق ندارد و Regenerate شده است. به عبارت دیگر این مرکز شهری معاصر سازی شده و با حفظ ویژگی‌های شکلی، اندامین و ریخت‌شناسانه، با تغییر رفتار و اندیشه، فرزند زمان خودش است؛ یعنی ظرف یگانه‌ای است که در آن مظهر دیگری ریخته شده است. با این تعریف انسان و شهر هر دو با مظهرشان شناخته می‌شوند. زمانی که با انسانی مواجه می‌شویم ابتدا ظاهر او را درک می‌کنیم؛ اما سپس رفتار، هنجار، گفتار و اندیشه اوست که ماهیتش را برای ما مشخص می‌کند. شهر نیز چنین است. بازآفرینی شهری که می‌توان آن را معادل عبارت Urban Regeneration دانست که به معنی آفرینش مجدد است؛ یعنی روح دیگری در کالبد بنا، مجموعه یا بافت دمیده شده است. برای مثال یک خانه تاریخی را حفظ و با دقت آن را مرمت می‌کنیم؛ ولی به محض آنکه روح دیگری در آن دمیده می‌شود تغییری بنیادین می‌کند. برای مثال خانه بروجردی‌ها می‌تواند عملکرد رستوران یا هتل داشته باشد یا خانه رسولیان یزد به دانشکده معماری و شهرسازی تبدیل شود. در واقع کالبد حفظ شده و رفتارها و هنجارهای بنا تغییر می‌کند.

۱-Covent Garden
۲-Soho
۳-Les-Halles